

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania H. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Płocku
o rentę socjalną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 maja 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 22 marca 2023 r., sygn. akt III AUa 681/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Białymstoku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 22 marca 2023 r., III AUa 681/22, oddalił apelację odwołującej się H. Z. od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce z 6 września 2022 r., III U 306/22, oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Płocku z 18 maja 2022 r. odmawiającej jej przyznania prawa do renty socjalnej.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła odwołująca. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, „na co wskazują ewidentne uchybienia w zakresie błędnej i wysoce rozszerzającej wykładni art. 7 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej poprzez formalne, interpretacyjne dopisanie renty rodzinnej do przepisu art. 7 ust. 1

i tym samym pozbawienie skarżącej prawa do zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniem do renty rodzinnej”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Co do przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne

jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że autor skargi nie wykazał istnienia powołanych przez siebie przesłanek przed sądu.

Z ustaleń faktycznych dokonanych w rozpoznawanej sprawie, którymi Sąd Najwyższy jest związany w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika jednoznacznie, że skarżąca jest uprawniona do dwóch świadczeń: renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na stałe oraz do renty rodzinnej, przy czym po dokonaniu wyboru drugiego z wymienionych świadczeń pobiera rentę rodzinną jako świadczenie korzystniejsze. Z tego powodu wypłata na jej rzecz z tytułu całkowitej niezdolności do pracy została wstrzymana decyzją ZUS z 12 kwietnia 2022 r. Będąc w takiej właśnie sytuacji faktycznej i prawnej skarżąca wystąpiła do organu rentowego z inicjującym niniejsze postępowanie wnioskiem o przyznanie prawa do renty socjalnej. W jej ocenie bowiem wstrzymanie wypłaty renty z tytułu niezdolności i wypłata renty rodzinnej nie stanowi przeszkody do przyznania renty socjalnej.

Sąd Najwyższy zwraca jednak uwagę, że czym innym jest utrata prawa do świadczenia, a czym innym utrata prawa do jego pobierania (wyплаты), z czym mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej stanowi, iż renta socjalna (prawo do niej) nie przysługuje między innymi osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy. W omawianym przepisie nie chodzi zatem o niemożność wypłaty określonego świadczenia, lecz o prawo do niego.

Sąd Najwyższy w wyroku z 19 kwietnia 2011 r., I UK 343/10 (OSNP 2012 nr 11-12, s. 143) wyjaśnił, że analiza pozytywnych przesłanek nabycia prawa do renty socjalnej, wśród których brak jest wymogu posiadania jakiegokolwiek stażu ubezpieczeniowego, wskazuje jednoznacznie, iż jest ono przyznawane osobom, które ze względu na stan zdrowia powodujący całkowitą niezdolność do pracy powstałą wskutek naruszenia sprawności organizmu powstałego przed wejściem na rynek pracy, nie miały możliwości "wypracowania" stażu ubezpieczeniowego, który dawałby im podstawę do skutecznego ubiegania się przynajmniej o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Renta socjalna stanowi więc świadczenie o charakterze zabezpieczającym, kompensującym brak możliwości uzyskania uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, a jej celem jest zapewnienie osobie spełniającej ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia środków finansowych niezbędnych do życia. Przeciwnie przedstawionej wykładni nie może przemawiać fakt, iż ustawodawca w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej także przewidział instytucję zbiegu prawa do świadczeń, ponieważ zastosował ją wyłącznie w odniesieniu do renty rodzinnej (jeżeli jej kwota nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy - art. 9 ust. 2). Renta rodzinna, choć jest niewątpliwie jednym ze świadczeń ubezpieczeniowych, ma wszakże szczególny charakter prawny, gdyż stanowi tylko świadczenie pochodne od emerytury bądź renty z tytułu niezdolności do pracy, która przysługiwała lub przysługiwałaby zmarłemu (por. uzasadnienie wyroków Sądu Najwyższego: z 20 stycznia 2000 r., II UKN 321/99, OSNAPiUS 2001 nr 11, poz. 389 oraz z 24 stycznia 2001 r., II UKN 122/00, OSNAPiUS 2002 nr 18, poz. 440), a ryzykiem socjalnym, korzystającym z ubezpieczeniowej formy ochrony w postaci renty rodzinnej, jest utrata (śmierć) żywiciela, na którym ciążył w

stosunku do kręgu uprawnionych obowiązków alimentacyjny. Charakter prawny renty rodzinnej jest więc odmienny od świadczeń wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej. Dlatego też, jeśli o rentę socjalną ubiega się osoba, która nie tylko spełnia warunki nabycia prawa do któregośkolwiek ze świadczeń wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, ale również posiada ustalone prawo do tego świadczenia, to przyznanie jej prawa do renty socjalnej nie jest możliwe, gdyż byłoby to sprzeczne z celem, dla którego renta socjalna została ustanowiona. Ostatecznie Sąd Najwyższy stwierdził, że osoba pobierająca - wskutek dokonania wyboru jednego z przysługujących jej świadczeń - rentę rodzinną, która nadal jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności pracy, nie ma prawa do renty socjalnej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[SOP]

[a!]